

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ അഷ്ടചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ॥

പുരവാസിനീനാം സ്ത്രീണാം വിലാപഃ

തേഷാമേവം വിഷണ്ണാനാം
പീഡിതാനാമതീവ ച |
ബാഷ്പവിപ്ലുതനേത്രാണാം
സശോകാനാം മുമൂർഷയാ || 2.48.1 ||

അഭിഗമ്യ നിവൃത്താനാം
രാമം നഗരവാസിനാം |
ഉദ്ഗതാനീവ സത്ത്വാനി
ബഭൂവുരമനസ്വിനാം || 2.48.2 ||

സ്വം സ്വം നിലയമാഗമ്യ
പുത്രദാദൈഃ സമാവൃതാഃ |
അശ്രൂണി മുമുചുഃ സർവേ
ബാഷ്പേണ പിഹിതാനനാഃ || 2.48.3 ||

ന ചാഹൃഷ്യൻ ന ചാമോദൻ
വണിജോ ന പ്രസാരയൻ |
ന ചാശോഭന്ത പൺയാനി
നാപചൻ ഗൃഹമേധിനഃ || 2.48.4 ||

നഷ്ടം ദൃഷ്ട്വാ നാഭ്യനന്ദൻ
 വിപുലം വാ ധനാഗമം |
 പുത്രം പ്രഥമജം ലബ്ധ്വാ
 ജനനീ നാപ്യനന്ദത || 2.48.5 ||

ഗൃഹേ ഗൃഹേ രുദത്യശ്ച
 ഭർതാരം ഗൃഹമാഗതം |
 വ്യഗ്രഹയന്ത ദുഃഖാർതാ
 വാഗ്ഭിസ്തോത്രൈരിവ ദ്വിപാൻ || 2.48.6 ||

കിം നു തേഷാം ഗൃഹൈഃ കാർയം
 കിം ദാരൈഃ കിം ധനേന വാ |
 പുത്രൈർവാപി സുഖൈർവാപി
 യേ ന പശ്യന്തി രാഘവം || 2.48.7 ||

ഏകഃ സത്പുരുഷോ ലോകേ
 ലക്ഷ്മണഃ സഹ സീതയാ |
 യോനൗഗച്ഛതി കാകുത്സ്ഥം
 രാമം പരിചരൻ വനേ || 2.48.8 ||

ആപഗാഃ കൃതപുൺയാസ്താഃ
 പദ്മിന്യശ്ച സരാംസി ച |
 യേഷു യാസ്യതി കാകുത്സ്ഥോ
 വിഗാഹ്യ സലിലം ശുചി || 2.48.9 ||

ശോഭയിഷ്യന്തി കാകുത്സ്ഥ -
 മടവ്യോ രമ്യകാനനാഃ |
 ആപഗാശ്ച മഹാനുപാഃ
 സാനുമന്തശ്ച പർവതാഃ || 2.48.10 ||

കാനനം വാപി ശൈലം വാ
 യം രാമോന്മുഗമിഷ്യതി |
 പ്രിയാതിമിമിവ പ്രാപ്തം
 നൈനം ശക്ത്യന്ത്യന്മുഖിതം || 2.48.11 ||

വിചിത്രകുസുമാപീഡാ
 ബഹുമഞ്ജരിധാരിണഃ |
 രാഘവം ദർശയിഷ്യന്തി
 നഗാ ഭ്രമരശാലിനഃ || 2.48.12 ||

അകാലേ ചാപി മുഖ്യാനി
 പുഷ്പാണി ച ഫലാനി ച |
 ദർശയിഷ്യന്ത്യനുക്രാശാദ്
 ഗിരയോ രാമമാഗതം || 2.48.13 ||

പ്രസ്രവിഷ്യന്തി തോയാനി
 വിമലാനി മഹീധരാഃ |
 വിദർശയന്തോ വിവിധാൻ
 ഭൂയശ്ചിത്രാംശു നിർത്ഥരാൻ || 2.48.14 ||

പാദപാഃ പർവതാഗ്രേഷു
 രമയിഷ്യന്തി രാഘവം |
 യത്ര രാമോ ഭയം നാത്ര
 നാസ്തി തത്ര പരാഭവഃ || 2.48.15 ||

സ ഹി ശൂരോ മഹാബാഹുഃ
 പുത്രോ ദശരഥസ്യ ച |
 പുരാ ഭവതി നോദ്ഭൂരാ -
 ദനുഗച്ഛാമ രാഘവം || 2.48.16 ||

പാദച്ഛായാ സുഖം ഭർതു -
 സ്താദൃശസ്യ മഹാത്മനഃ |
 സ ഹി നാഥോ ജനസ്യാസ്യ
 സ ഗതിഃ സ പരായണം || 2.48.17 ||

വയം പരിചരിഷ്യാമഃ
 സീതാം യുയം ച രാഘവം |
 ഇതി പൗരസ്ത്രിയോഭർതൃൻ
 ദുഃഖാർതാസ്തത്തദബ്രുവൻ || 2.48.18 ||

യുഷ്മാകം രാഘവോഽരൺയേ
 യോഗക്ഷേമം വിധാസ്യതി |
 സീതാ നാരീജനസ്യാസ്യ
 യോഗക്ഷേമം കരിഷ്യതി || 2.48.19 ||

കോ ന്വനേനാപ്രതീതേന
 സോത്കംഠിതജനേന ച |
 സമ്പ്രിയേതാമനോജേതേന
 വാസേന ഹൃതചേതസാ || 2.48.20 ||

കൈകേയോ യദി ചേദ് രാജ്യം
 സ്യാദധർമ്യമനാഥവത് |
 ന ഹി നോ ജീവിതേനാർഥഃ
 കൂതഃ പുത്രൈഃ കൂതോ ധനൈഃ || 2.48.21 ||

യയാ പുത്രശ്ച ഭർതാ ച
 തൃക്താവൈശ്വർയകാരണാത് |
 കം സാ പരിഹരേദന്യം
 കൈകേയീ കുലപാംസനീ || 2.48.22 ||

കൈകേയോ ന വയം രാജേ
 ഭൂതകാ ഹി വസേമഹി |
 ജീവന്ത്യാ ജാതു ജീവന്ത്യഃ
 പുത്രൈരപി ശപാമഹേ || 2.48.23 ||

യാ പുത്രം പാർഥിവേന്ദ്രസ്യ
 പ്രവാസയതി നിർഘൃണാ |
 കസ്താം പ്രാപ്യ സുഖം ജീവേ -
 ദധർത്വാം ദുഷ്ടചാരിണീം || 2.48.24 ||

ഉപദ്രുതമിദം സർവ -
 മനാലംഭമനായകം |
 കൈകേയോസ്തു കൃതേ സർവം
 വിനാശമുപയാസ്യതി || 2.48.25 ||

നഹി പ്രവ്രജിതേ രാമേ
 ജീവിഷ്യതി മഹീപതിഃ |
 മൃതേ ദശരഥേ വൃക്തം
 വിലോപസ്തദനന്തരം || 2.48.26 ||

തേ വിഷം പിബതാലോഡ്യ
 ക്ഷീണപുൺയാഃ സുദുഃഖിതാഃ |
 രാഘവം വാനുഗച്ഛധ്വ -
 മശ്രുതിം വാപി ഗച്ഛത || 2.48.27 ||

മിഥ്യാപ്രവ്രാജിതോ രാമഃ
 സഭാർയഃ സഹലക്ഷ്മണഃ |
 ഭരതേ സന്നിബദ്ധാഃ സ്ഥഃ
 സൗനികേ പശവോ യഥാ || 2.48.28 ||

പൂർണചന്ദ്രാനനഃ ശ്യാമോ
 ഗുഡജത്രുരരിനമഃ |
 ആജാനുബാഹുഃ പദ്മാക്ഷോ
 രാമോ ലക്ഷ്മണപൂർവജഃ || 2.48.29 ||

പൂർവാഭിഭാഷീ മധുരഃ
 സത്യവാദീ മഹാബലഃ |
 സൗമ്യശ്ച സർവലോകസ്യ
 ചന്ദ്രവത് പ്രിയദർശനഃ || 2.48.30 ||

നൂനം പുരുഷശാർദൂലോ
 മത്തമാതംഗവിക്രമഃ |
 ശോഭയിഷ്യത്യരൺയാനി
 വിചരൻ സ മഹാരഥഃ || 2.48.31 ||

താസ്തഥാ വിലപന്ത്യസ്തു
 നഗരേ നാഗരസ്ത്രിയഃ |
 ചുക്രൂശൂർഭുഃഖസന്തപ്താ
 മൃത്യോരിവ ഭയാഗമേ || 2.48.32 ||

ഇത്യേവം വിലപന്തീനാം
 സ്ത്രിണാം വേശ്മസു രാഘവം |
 ജഗാമാസ്തം ദിനകരോ
 രജനീ ചാഭ്യവർത്ത || 2.48.33 ||

നഷ്ടജ്വലനസന്താപാ
 പ്രശാന്താധ്വായസത്കഥാ |
 തിമിരേണാനുലിപ്തേവ
 തദാ സാ നഗരീ ബഭൗ || 2.48.34 ||

ഉപശാന്തവണിക്പൺയാ
 നഷ്ടഹർഷാ നിരാശ്രയാ |
 അയോധ്യാ നഗരീ ചാസീ -
 നഷ്ടതാരമിവാംബരം || 2.48.35 ||

തദാ സ്ത്രിയോ രാമനിമിത്തമാതുരാ
 യഥാ സുതേ ഭ്രാതരി വാ വിവാസിതേ |
 വിലപ്യ ദീനാ രുരുദൂർവിചേതസഃ
 സുതൈർഹിതാസാമധികോഽപി സോഽഭവത് || 2.48.36 ||

പ്രശാന്തഗീതോത്സവന്യത്യവാദനാ
 വിഭ്രഷ്ടഹർഷാ പിഹിതാപണോദയാ |
 തദാ ഹ്യയോധ്യാ നഗരീ ബഭൂവ സാ
 മഹാർണവഃ സങ്ക്ഷപിതോദകോ യഥാ || 2.48.37 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 അയോധ്യാകാണ്ഡേ അഷ്ടചത്വാരിംശഃ സർഗഃ ||